

ВЕСЕЛКА

журнал для дітей

The Rainbow
a children's magazine

ПІК XXXY
БЕРЕЗЕНЬ 1988
Ч. 3. (398)

ЗАГАДКИ ПРОЗВАГИ

ЯКА ЦЕ ДОРІЖКА?

Рухливої доріжечки
я не боюсь ні трішечки,
нехай вона повзе,
нехай мене везе.

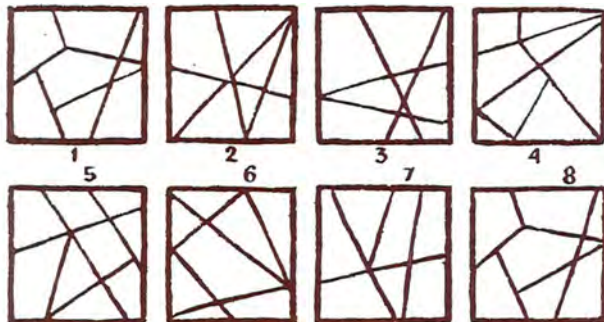
Я ліфта не чекаю,
на східці я ступаю.
До поверху до другого
угору йди, доріжечко,
на поверсі на другому
куплю хорошу книжечку.

А з поверху із другого
униз їди, доріжечко,
несу в крамниці куплену
нову хорошу книжечку.

Г. Чорнобицька

Пояснення-словничок: ліфт — вінда (машина перевозити людей і речі вгору та вниз), elevator.

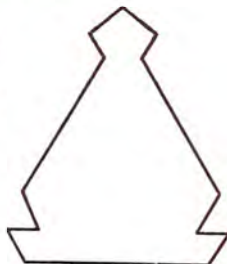
ЗНАЙДІТЬ ОДНАКОВІ КВАДРАТИ!

З цих 8 квадратів тільки два однакові, Знайдіть їх!

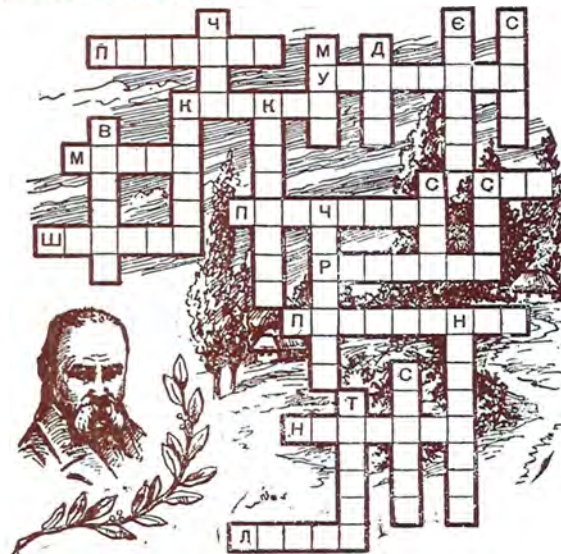
РИСУНКОВА ЗАГАДКА

Перерисуйте цю фігуру на окремий листок паперу і поділіть двома лініями так, щоб вийшов з неї український герб-тризуб.

ТВОРИ Т. ШЕВЧЕНКА

Впишіть у клітинки цього рисунку букви так, щоб доземо й поземо можна було прочитати назви творів нашого великого Кобзаря.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА ЛЮТИЙ 1988 Р.: ХРЕСТИКІВКА: ланя, Іран, сіль, орач, Віра, Афон, плай, Ілля, Случ, нива, Ямне. Букви на місці хрестиків дають: Л і с о в а П і с н я. ЗАГАДКОВА КАРТОЧКА: Волинь. ЩО ЦЕ? Санки. ЗАГАДКА: Мороз. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: 1. Гарбуз. 2. Ножиці. 3. Очі. 4. Папір і письмо. 5. Годинник. 6. Яйце. ЩО ЦЕ? 1. Підводний човен. ЩО ЦЕ? 2. Книжка, журнал. ЗАГАДКОВА ВІЗИТІВКА: Рідна Школа.

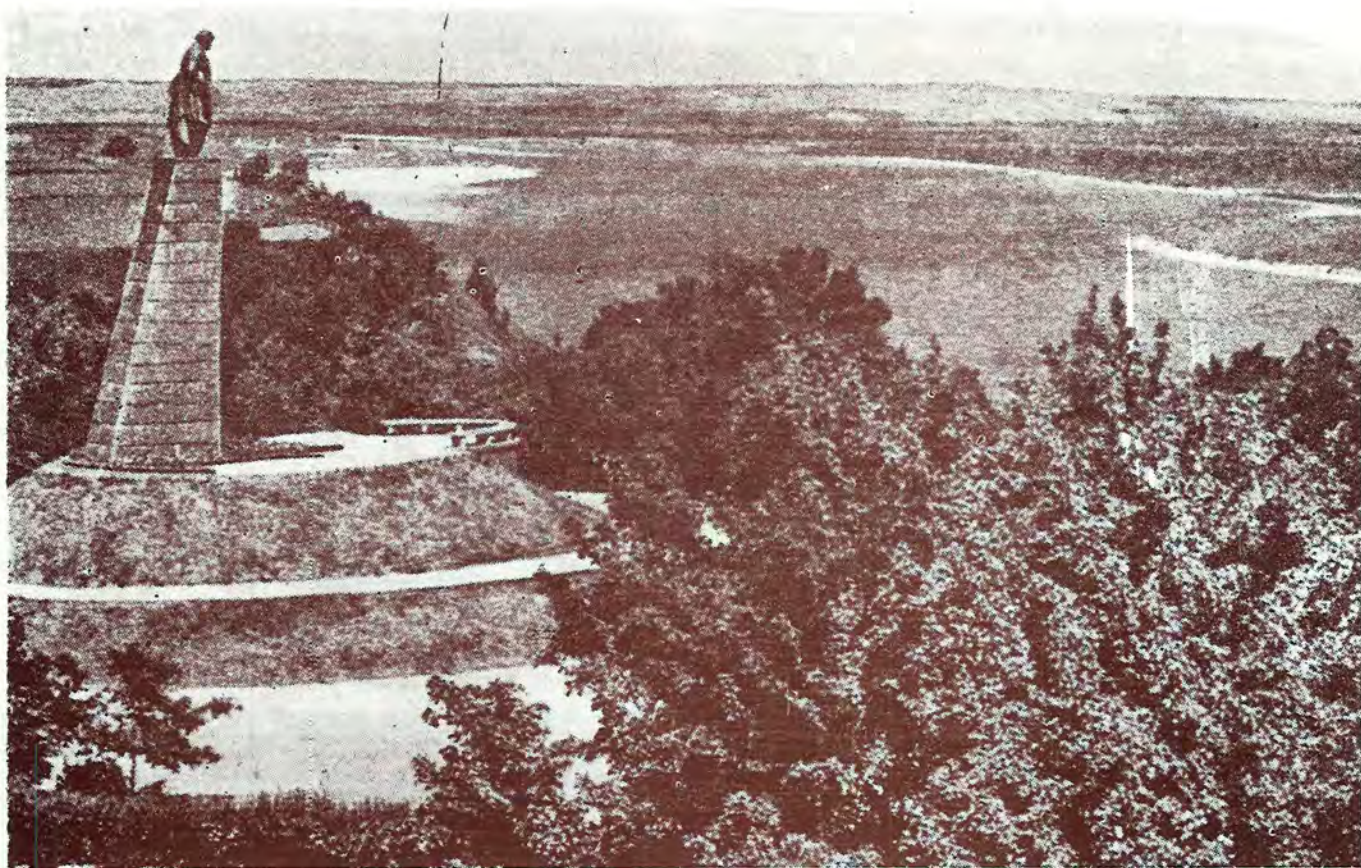
з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Ельмири Геруляк.

Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription \$8.00 per year, UNA members \$5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ельмири Геруляк — Перші весняні квіти.

Пам'ятник Тарасові Шевченкові в Каневі — „Щоб лани широкополі було видно”...

Тарас ШЕВЧЕНКО

ЗАПОВІТ

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,

Поховайте та вставляйте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кров'ю
Воллю окропіте!

Щоб лани широкополі
І Дніпро і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий!

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим, тихим словом.

Леся ШАНТА

Ілюстрації Марти ГУЛЕЙ-ЛЕГЕЦКИС

ЯК ЗВІРІ ГОТУВАЛИСЯ ВЕСНУ ВІТАТИ

Кап-кап-кап — як важко покидати стріху. А все через оте сонце! — плакали бурульки, падаючи на землю. Чепурна ялинка, єдине лісове деревце в городі, глянула на них, стріпнула швидко розмоклий сніг і гордо розправила розлоге гілля:

— Пощо нарікати! Це ж перший раз по довгій зимі сонечко так гарно пригріло.

— Цвірінь-рі-рі-рінь — невже Весна? — запитав несміливо Горобчик, що досі спав солодким сном на самій спідній гілці Ялинки. Він заліз туди, ще вчора після смачної вечери на вікні в тітці Горпини.

— Весна? Здається близько! Та ти краще спитай у Вивірки — їй видніше — відповіла Ялинка.

— Кра-кра-кра — іде Весна — хрипким голосом озвалася над хатами стара Ворона. Колись вона не так кричала. Концерти давала. Та ось перестудилася і просиділа кілька днів у дуслі широкого дуба. Лікувалася як могла, думала пройде, та ні, так і досі хрипить.

— Чуєш, сестрице? Весна йде! „Цвірінь, цвірінь, журбу покинь!“ — і горобчик пурхнув радісно вгору.

— Гай, гай! — А ти куди так поспішаєш?

— Лечу до вивірки. Думаю спитати, чи Весна близько. Треба ж якось її привітати. Та, бувай, мені ніколи!

Бувай, бувай! А коли дізнаєшся, то не забудь і до мене залетіти. Я всіх звірів повідомлю — закликав за ним Зайчик-сіроманчик.

Летить Горобчик, летить, розглядається та Вивірки ніде не бачить. Змучився сіромаха. Долетів врешті до города дядька Івана, сів на плоті та почав цвірінькати. Підняв дзьобик вгору й аж заходиться!

— А ти чого розцвірінькався, мов на Великдень? Бач, весело йому! Ти краще скажи, чи Весна вже близько. А то остогидло сидіти в холодній буді

і гавкати на кожного прохожого. Ах, і тяжка моя доля. Їсти дає господар тільки тричі вдень, а гавкати мусиш увесь час. Та ще й поб'ють інколи як гавкнеш не на того, що треба. Бідний я, бідний! От вам, горобцям — воля, хочеш — летиш, хочеш — цвірінькаєш!

— Ет, Бровку. Далєбі, ви зле спали сьогодні. Гляньте, як гарно сонце гріє, сніг топиться, таки, мабуть, Весна йде! А от не бачили ви часом Вивірки? Вона, кажуть, точно знає, коли нам Весни ждати.

— Вивірки, то не бачив, гав-гав-гав! Та в мого господаря, дядька Івана, є мала коробка. Вона людським голосом говорить. Я сам чув, як у ній співали:

**А вже весна, а вже красна,
Із стріх вода каплє.
Молодому козакові
Мандрівочка пахне.**

— Та що люди знають! Якби не ми, звірі, то вони ніколи не знали б, коли Весна прийде... — Та пора мені в дорогу, а то й до ночі не знайду Вивірки. — Горобчик зник, мовби його й не було.

— Весна, Весна вже близько! Треба її привітати! — кликав радісно Голуб. А Мишка-гризикнижка висунула обережно носик із нори й собі озвалася: — Але як?

— От знайшли чим журитися. Тобі однаково — зима, чи літо, чи весна. Ти навіть у теплу хату господаря входиш без дозволу. А про їжу вже не говорю. Ех, коли б нам такої смакоти, що ти щодня там заїдаєш!

Та мишка вже не чула, що там сказав Голуб. Скоренько побігла підземними ходами аж до саду, де мешкала Вивірка. Вона саме смачно хрупала

горішок і розглядалася, де поділися її товариші забави — Пушистий-сіренький братчик та його товариш Рудохвостий-скакунчик.

— Вивірко, а скажи-но, голубко як довго ждати Весни? — запищала тоненьким голоском Мишка.

— Весни?...

— А так, Весни! — зацвірінкав Горобчик, що саме надлетів. З радості, що знайшов Вивірку, навіть привітався забув.

— Весни? Ось учора, бігаючи по парку я зустріла Кротиху. Вона вимітала помешкання, малювала стіни і чистила свій оксамитний кожушок. Була в чудовому настрою й казала, що Весна ось-ось!

— От і гаразд! Давайте, привітаємо її!

— Давай! Але як?

— Ходімо до Сови, вона порадить.

Сова сиділа в спорохнявілому дубі й відпочивала.

— Питаєте, як Весну привітати? — й вона поважно похитала головою. — Це нелегка справа. Найкраще буде так. Зайчики й Горобчики нехай сповістять усіх, коли вона надходитиме. Жабки, жайворонки, деркачі й усі інші птиці хай навчаться хором співати:

**Вітай, Весно, вітай поміж нами,
Тобі ми співаєм пісні!**

Жаба-ропуха скаже привітальне слово, а мала Вивірка-кирпатка подасть китицю пролісків, підсніжок і різновидих первоцвітів. Тоді вже й ми

усі підемо за нею й будемо співати й танцювати.

— Славно! Славно! Славно! Так і зробимо!

Горобчик знову полетів до Зайчика.

— Зайчику! Зайчику! Весна вже ось, ось! Сова казала сповістити всіх, щоб зібралися її привітати.

Зайчик-сіроманчик вмить побіг по лісі. Не минуло й пів дня, як усі вже знали, що Весна близько і почали підготовлятися привітати її.

Від ранку до вечора чути було спів жайворонків, вільшанок, крякання ворон, квакання жаб. Зайчики виконували вільноручні вправи, проводив ними їжачок. Вивірки виводили різні танці-хороводи на гіляках дерев, скакали з дерева на дерево, клубочком котилися, на хвостиках ковзалися.

Всі тішилися, всі раділи, а найбільше Горобчик та Зайчик-сіроманчик, бо вони перші всіх сповістили!

Пояснення-словничок: **бурулька** — icicle; **хрипкий**, хриплий — hoarse, husky; **дупло** — hollow in the tree; **сіромаха**, сіроманець — людина, якій не ведеться в житті, життєвий невдаха (pout soul, unfortunate); **дядько** — тут чємностєва форма звернення до старших віком людей на сєлі; **остоигидати**, надоидати, набридати (to bore, to make tired); **далєбі** — направду, клянєсь Богом (in very truth); **коробка** — скринька, тут — радіоапарат (box case); **смакота** — різнорідні добірні харчі, страви (delicious dishes); **хрупати-хрумтіти** (to crunch); **кєртиця**, кротиха, самка крота (she mole); **давай**, даваймо, давайте! — починаймо (to began, to start); **нумо!** — let; **жайворонок** — lark; **ропуха** — toad; **кирпатий** — snub-nose; **пролісок** (mercury); **підсніжок** (snow drop); **первоцвіт** (primerose) — ранні весняні квіти; **сіроманчик** — народна назва зайчика (теж вовка) з уваги на сірий колір шерсті; **вільшанка** — невеличка, перелітна, корисна птичка.

Леся ШАНТА

П'ЯТНАДЦЯТИЙ БЕРЕЗЕНЬ 1939 РОКУ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

— Дядьку, розкажіть, як воно було в Карпатській Україні, коли ви там жили саме тоді, як о. Августин Волошин став президентом цієї землі.

Дня 15-го березня пройшло 49 років від тої великої пам'ятної хвилини, коли проголошено самостійність Карпатської України — почав свою розповідь дядько.

— Люди раділи, співали, а ми діти дивувалися. В тому дні сонечко наче йнакше світило. То виглянуло з-поза хмар, то знову ховалося. А хмарки одна за одною пливли по небі. Зі заходу повівав холодний вітер.

Я сидів на лавці й силював себе вчитися. Але це було нелегко, бо вчитель роздав учням газету „Нова Свобода“, в якій було подане, що всі села Карпатської України заявили бажання мати власну державу. Вивісили власні прапори не місце червоно-біло-синіх чеських. Бо Карпатська Україна від 1920 року була під пануванням чехів, а Галичина під польською окупацією.

Постала теж наша армія. А я завжди мріяв навчитися стріляти з кулемета. День раніше мій батько отримав січовий вояцький однострій. Січовики зійшлися в школі на наради.

Моя мама щохвилини ходила від печі до вікна й занепокоєно кудись споглядала.

— Де батько так забарився — не видержала вона врешті. — Казав, що ось-ось буде вдома, а то вже полудне, а його нема. Куди він дівся?

Тиса сумно клекотить
І голос Говерлі жалісно шумить...

залунала пісня на вулиці.

— Військо йде, наше військо! — крикнув я.

Не думаючи довго, я накинув на себе свитку й вибіг на двір. Дивлюся й очам своїм не вірю. Вулицею маршують — мій тато, сусід Пилип і дядько Василь та багато-багато інших, мені незнайомих.

А які гарні однострої. Із синього сукна, шапка теж синя, а на шапці тризуб.

Президент Карпатської України
о. Августин Волошин

...Розіб'єм наших ворогів —
мадярів, ляхів, москалів,
Воскресне всім нам Батьківщина мила,
Воскресне наша славна Україна...

несеться селом. Ну, й гарно співають. Раптом я рішаю — піду з ними! Так піду! Коли мій батько там, то чому мені не піти?

Мама побачила, побігла за мною: — Ти куди, синочку?

— Та з ними, мамо! Там батько! — І я побіг. А газди всі сильні, дебели, крокують співаючи, аж гори здригаються. Ми, хлопці школярі за військом тупцюємо, підбігаємо, задихані, ледь встигаємо.

Я ШЕВЧЕНКА ПОВАЖАЮ

(Ілюстрація Едварда Козака)

Нам розказувала ненька,
Про Тарасових батьків,
Про сестер і про братів.

Та й розповідав нам тато
І цікаво і багато,
Як Тарасик виростав,
Як поетом славним став.

Я Шевченка поважаю,
Вірші все його читаю —
Ось уже навчився я
Десять віршів з „Кобзаря”.

Р о л я н и к

Тарас ШЕВЧЕНКО

СВІТАНОК

(Уривок з поеми „Сон”)

... Дивлюся — аж світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає.

Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють,
Між ярами над ставами
Верби зеленіють.

Сади рясні похилились,
Тополі — на волі
Стоять собі, мов сторожа,
Розмовляють в полі.

І все то те, вся країна,
Повита красою,
Зеленіє, вмивається
Ранньою росою.

Вмивається, красується,
Сонце зустрічає...
І нема тому почину,
І краю немає!

Дійшли до шкільного будинку. Там зібралося багато людей. На підвіконні стоїть радіоапарат, коло нього вчитель: — Добре, що наспіли. Слухайте те що говорить о. Августин Волошин.

Не пам'ятаю докладно що говорив наш президент — продовжував дядько — але пам'ятаю збереглися слова: „Дорогі! Сьогодні наша країна нарешті вільна, самостійна! Веселіться! Будемо мати свою владу! Мусітимемо багато працювати, дуже багато, але ця праця буде для нас! Хай нам Бог помагає! Слава Карпатській Україні!”

Таке то діялося 15-го березня 1939 року, 49

років тому назад, коли волею народу була проголошена самостійна держава — Карпатська Україна. Недовго довелося нам втішатись своєю державою. Напали на неї вороги — сусідні мадяри, чехи й поляки. У збройній боротьбі проти наїзників поляг мій батько. Я опинився на чужині й поселився в Канаді.

Пояснення-словничок: **кулемет** — скоростріл, автоматична рушниця, яка вистрілює багато куль в короткому часі (machine-gun); **газда** — господар; **крокувати** — йти, ступати рівно; **тупцювати** — йти дрібним кроком; **свитка** — верхня одежа селян (peasant's overcoat); **дебелий** — сильний (strong).

ВЕСНА

(Ілюстрація Мирона Левицького)

Хай зима ще десь лютує, —
Сонце нам весну віщує,
Довші дні, коротші ночі,
Синє небо вабить очі.

І пташки — цвірінь! цвірінь! —
Крильцям мило, бо теплінь!

А пташкам турботи досить,
Гілочки у дзьобах носять,
Щоб вимощувать гніздечка
І знести у них яєчка,

Потім довго вигрівати,
Пташенят малих чекати.
І дерева гріють боки,
Із землі все тягнуть соки,
Бо готуються врочисто
У зелене вбратись листя.

Пес на сонці лапки гріє,
Він також весні радіє.

Гей, складім весні привіт, —
Радий весь наш Божий світ!

Вабити — приманювати, притягати, милувати (to lure, to attract).

ЛАСТОВИННЯ

(Ілюстрація Петра Холодного)

Щось сьогодні нашої Каті
дуже весело: вона —
пурх метеликом по хаті
і співає, ой, співає.

— Чи, були в вас вчора гості?
Чи, гостинця принесли?
— Може, ти поїдеш в гості?
Ну, що трапилось, скажи!

Моргне брівками Катруся,
посміхається мені:
— Я весела, я сміюся,
Так радію я Весні!

— Ще ж не йдеться тій Весноньці
може ще дрімає — спить;
ще багато праці в сонця:
Криги-льоди розтопить,
криги-льоди розтопити,
всеньких пташок розбудити,
осушити, промести
всі доріженьки-шляхи,
щоб могла Весна пройти.

— Може так, а може й ні, —
Катерина так мені, —
— бо до мене від Весни
справжні вісники прийшли —
ось розсілося на носі
ластовиння і по ночах
так воно мені шепоче:

— Жартівниченька-Весна
розіслала нас по світі...
Гляньте в дзеркальце й ви, діти, —
ластовиннячко на носик
жартома Весна приносить.

Пурхати — перелітати легко з місця на місце (to flutter);
гостинець — подарок (gift); вісник — посилаєць (messenger);
ластовиння — руді пігментні цяточки на шкірі деяких людей,
звичайно на весні (freckle).

ВЕСЕЛИК-ІВАСЬ-ЛЯСЬ МУДРАСЬ

Ой, у клопоті Марічка, —
— Розлилася наша річка!

Коло хатки вже вода!
Що робити? Ой, біда!

Лясь і Луць беруть човна,
— Справа ця нам не трудна!

Хутко друзі вдвох плывуть,
Грізні хвилі їх несуть,

Буйний вітер налітає,
Човен хилить і гойдає...

Затремтів від страху Луць:
— Де ж той берег. Я боюсь!

Боягуз він був і зроду,
Закрутивсь і... впав у воду!...

А Марічка, вся в сльозах,
Вилізає аж на дах,

Бо вода все підступає
І всю хатку заливає...

Бачить: — Боже, сон, чи ні?
Лясь-Веселик у човні!

Бодяник із ним, дідусь...
Ні, та це ж весь мокрий Луць!

Лясь до себе друзів взяв,
Він обох урятував.

Лине березень в повітрі
На легесенькому вітрі.

Сповіщає він усіх,
Що весна іде до них.

Світ навколо розбудив.
Наробив багато див.

Перші квіти прокидались
І з-під снігу розцвітались.

А пташки веселі стали —
Без увагу цвірінчали.

Дивом світ весна мінила —
Всім красу свою ділила.

В березні Шевченка Свято
Кожний рік святкують свято:

Де б лиш тільки не жили
Українці на землі.

Щоб успішно вийшло Свято,
Треба всім попрацювати.

Хоч в Івася маса справ,
Він таке собі сказав:

Треба трошки погуляти
І весну пооглядати.

На прохідку йде Івась —
Той що кличуть всі — Мудрась!

З незалежних від Редакції причин „Веселик-Лясь” та „Івась-Мудрась” появляються без ілюстрацій.

Без увагу, — безперечно, безперерійно, безнастанно, негломно (continuously, perpetually, uninterruptedly, without ceasing).

БЕРЕЗЕНЬ

Лине над полями березневий вітер,
Тріснули на річці крижані мости,
В лісі вже завзято хочуть перші квіти
Білий сніг пробити, з радістю рости.

Тепле сонце гріє, сніг холодний тане,
І вода підсніжна ожила й дзюрчить.
Розкувались, щезли зимові кайдани,
Вже вода свободна весело біжить.

Під блакитним небом жайворон ширяє,
Спів дзвінкоголосний заливає світ,
Другий спів могутній в небеса злітає —
То співають діти в школі „Заповіт”.

Земле наша рідна! Поки над тобою
Сяє незагасно сонця злотий цвіт,
Завжди з жайворонком ранньою весною
Задзвенить Шевченків гордий Заповіт!

БОРЕЦЬ ЗА ПРАВДУ

Тарас Шевченко народився 9 березня 1814 року у бідній, сільській кріпацькій хаті, в селі Моринцях, Звенигородського повіту на Київщині. Коли минав йому другий рік життя, переселились Шевченки до села Кирилівки.

Тарас Шевченко
Автопортрет 1845

Та й гарно було в Кирилівці! Коло хати розкішний квітник, стара, крислата верба, за хатою садок, а там левада, засіяна квітками, а через леваду в'ється річечка. Тут і виростав Тарас. Піклувались ним добра мати й старша сестра Катерина. Найбільш радісні хвилини були для нього в неділю, коли людей на панщину не гнали і всі були в хаті. Тоді вже Тарасик не відступав від діда Івана. Він же так чудово розказував про славне минуле, про те, що діялося колись на Україні.

Як було Тарасові дев'ять років, померла його добра мати, а в хату прийшла злюща мачуха, що за нього зовсім не дбала, а побивала часто. Цілими днями ховався Тарас від неї по бур'янах.

Багато лиха витерпів за той час Тарас, а вже зовсім став нещасним, коли через два роки помер його батько.

І так став Тарас круглим сиротою. З цього часу й починається безталанна мандрівка малого хлопчини, який шукав людей, „щоб добру навчили”. І справді, до науки та до малювання змал-

ку мав він велику охоту. Учителями були тоді дяки, у них і навчився Тарас писати й читати. Але гірка була це наука. Один маляр сказав, що з Тараса не вийде не то маляр, але навіть шевця доброго, ні бондаря з нього не буде.

Минало саме тринадцять років Тарасові, як він, зневірений, повернувся до Кирилівки і тут став громадським пастухом. Та, замість пасти овець, Тарас залізав у бур'яни і на клатках паперу розмальовував усякі малюнки й оглядав красу світу Божого, а отара розбігалася на всі боки.

Один сільський маляр визнав талант Тараса і згодився його вчити, але вимагав дозволу від пана. Пішов Тарас до пана за дозволом, а той уподобав його і взяв до себе козачком-прислужником. Пан, що звався Енгельгардт, не раз приловлював Тараса, як він уночі при свічці малював чи читав книжки. Зміркував, що добре буде ви-

„Мені тринадцятий минало...”

Картина І. Іжакевича

вчити малого кріпака на маляра, щоб малював йому потім задарма портрети.

Отак вислав його пан до Петербургу вчитися малярства в кращих малярів. Увечері бігав хлопець у міський Літній Сад, де змальовував собі всякі статуї, різьблені з мармуру чи каменю, що стояли в тому саді. При такій роботі застав його раз маляр Сошенко. Дізнавшись про життя Тараса і про його недолю, заопікувався ним щиро і познайомив його з багатьма визначними українцями. От вони по довгих заходах викупили Тараса за великі гроші з кріпацтва. 24-річний Тарас став вільною людиною, міг вписатися до Академії Мистецтв, де вчили малярства славні вчителі. Тоді й став він багато читати і сам почав складати чудові вірші, в яких описував своє життя, горе й недолю українського народу, його велике та славне минуле і закликав до праці й боротьби за волю. Ці вірші й з'явилися окремою книжкою в 1840 році під назвою „Кобзар”. Хто лише цю книжку прочитав, то немов новий світ відкривався перед ним. Старі люди, селяни, а то й українські пани, що були відцуралися рідного народу і рідної мови, плакали, коли читали „Кобзаря”, — така в цій книжці сила і краса, чар і мудрість, і така в ній велика і свята любов до України.

Та не довго довелося нашому Великому Тарасові заживати золотої свободи та писати вільно свої твори. За протиросійські вірші і за приналежність до тайного товариства, яке змагало визволити Україну, цар Микола I наказав арештувати Тараса і заслати в далекі киргизькі степи. Сталося це навесні 1847 року. І десять довгих років карався Тарас солдатом на засланні без права писати й малювати, без книжок, серед диких пустирів, між чужими людьми. Щойно по довгих заходах його приятелів випустили Тараса на волю. Але хоч мав він тоді тільки 44 роки, проте був уже зовсім старий і хворий. І всього ще три роки перемучився наш поет, три роки боровся з важкою недугою, що ще на засланні підкосила його здоров'я.

Прийшов день 10 березня 1861 року. Того дня вранці закрив навіки свої очі великий син України. Умер на 47-му році життя, пробувши 24 роки кріпаком, 10 років у неволі, три з половиною під доглядом царської поліції і тільки 9 років вільною людиною. Умер у Петербурзі, а тіло його перевезли на Україну і поховали на Чернечій горі, біля міста Канева над Дніпром.

Б. Данилович

Т. Шевченко дитиною

Картина І. Грішковича

„... як побачу
Малого хлопчика в селі:
Мов одірвалось од гіллі,
Одно-однісіньке під тином
Сидить собі в старій раднині, —
Мені здається, що це я,
Що це ж та молодість моя”.

ВСТАЛА ВЕСНА

Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рясно,
Барвінком укрила.

І на полі жайворонок,
Соловейки в гаї,
Землю, убрану весною,
Вранці зустрічають.

Тарас Шевченко

ЯК ДОБРОМИР ВИЗВОЛИВ КНЯЗІВНУ — ПОЛОНЯНКУ

(Казка — Ілюстрації Марти Гулей-Леґецькис)

II.

На другий день Добромир попрощався з чарівником. Як вийшов із лісів на поля, побачив кругом зруйновані села. Угорців уже не було. Не здобувши Перемишля, вони вернулися в свій край. Люди, що вийшли із сховищ у лісах, багнах і очеретах, ходили зажурені, жінки й діти плакали. Коли Добромир підійшов до свого рідного хутора, побачив, що він спалений. Сусіди казали, що не знають, що сталося з його батьком-матір'ю, з його старшими братами. Дивлячись на сплюндрований і ограблений край, люди тяжко сумували. До того розійшлася вістка, що угорці захопили в полон прегарну доню перемиського князя, Зореславу, як вона поверталася додому з гостини з міста Звенигорода.

Коли її привели до угорського короля, він сказав:

— Кращої дівчини не бачив я в своєму житті. Заберу її в Угорщину й одружу зі своїм сином. Зореславу повезли за Карпати.

Вийшовши зі свого зруйнованого хутора, Добромир пішов навмання. Ішов і думав: „Я таки не знаю, на що придасться мені чарівникова наука!“.

Аж дивиться: під кущем сидить чоловік. Був одягнений у брудну подерту одежу, худий і нещасний. Спав у купі листя, бо не мав чим прикритися. Вже була осінь і листя опадало з дерев.

Почувши кроки, той чоловік прокинувся і з острахом подивився на Добромира.

— Хто ти такий? — запитав Добромир. — Чи не будеш ти угорець, що відлучився від свого війська?

Чоловік подумав, що й Добромир також угорець. Певно ховається від тутешніх людей і тому сам один мандрує лісом. От той чоловік і каже:

— Я угорець і називаюся Беля. Я був візником у валці возів, що возила за нашим військом харчі і припаси. Я нікого не вбив, ні не ограбив. Я не воїн. Одного разу нашу валку напали несподівано селяни перемиського князя, валку розромили, візників пов'язали, а лише мені одному пощастило втекти і сховатись у лісах. Угорське військо відійшло у свій край, а я заблудив і залишився. Якщо мене зловили тутешні люди, пощади мені не було б. А тут я загину з голоду й холоду.

Настала ніч. Добромир поділився з Белею шматком хліба й вони полягали спати.

Вночі приснився Добромирові чарівник. Він сказав: „Хлопче, доля послала тобі того угорського візника. Він заведе тебе через Карпати до угорського короля, а ти зробиш для свого народу і князя добре діло“...

— Яке діло? — спитав у сні Добромир, але сон розплився, чарівник зник, а хлопець залишився без відповіді.

Уранці передумав свій сон. Як би не було,

чарівник не дарма снівся! В Угорщину я піду, а що це за діло, будемо бачити.

От він каже до Белі:

— Ось послухай! Я збережу тебе від гніву тутешніх людей. Ти прикинься німим і ні до кого не відзивайся ні слова. Тоді ніхто тебе не чіпатиме. Я буду говорити за тебе. Зате ти запровадиш мене у свій угорський край до свого короля.

Беля радо погодився.

Пішли вони такими околицями, що їх угорське військо обминуло. І хати стояли, і хліб був на столі. Обидва мандрівники харчувалися й ночували в добрих людей. Ще й на дорогу діставали буханець хліба, шматок сала та головку часнику. А, вказуючи пальцем на угорця, Добромир говорив: „Це зроду не мова“.

Поки настала зима, вони перейшли гори Карпати, а далі пішли степами, аж опинилися під замком угорського короля.

А в замку велике нещастя. Захворіла королева. Посходилися знахорі-чарівники з усього краю, давали ліки, радили, заворожували — ніщо не помагало. Так і видно було, що королева помре.

Беля мав хату недалеко. Тут вони обидва поселилися.

Полягали спати. Беля спить, а Добромира сон не береться. Він пригадує, які то дивні ягоди або корінці варив старий карпатський чарівник у горщику і робив цілющу масть, що лікує різні хвороби; або як вони удвох ходили по околиці, шукали каменя, звідки виприскувала вода, що мала дивний смак. Хто її напився, позбувався всякої недуги.

На другий день Добромір пішов до замку.

— Я, — каже, — знахар не з цього краю, не з цього народу. Пустіть мене до королеви, я погляну на неї.

От, і привели його слуги до спальні королеви. Він глянув на її обличчя, і щось немов шепнуло йому на вухо: „Звари коріння пробою на воді з-під блаженного каменя.

— Я прийду сюди завтра, — сказав.

Не пішов додому, а в ліс. Став шукати корінців зілля-пробою. Довго шукав, але врешті знайшов. По дорозі дивиться, аж вистромився з-під землі блаженний камінь. От він устромив у його щілину палицю із каменя бризнула дивна вода. На цій воді він удома заварив три рази цілющі корінці, а коли вода википіла, взяв масть і пішов до замку.

Покликав служницю і каже:

— Прикладіть цю масть до грудей королеви.

Як вони це зробили, королеві зразу стало легше, а через три дні вона вже вставала з постелі. Недуга швидко пропала, мов би її ніколи й не було.

Велика радість запанувала в замку. Король покликав до себе Добромира і каже:

— Багато було знахорів, але тільки ти один вилікував королеву. За те тобі належиться заплата, якої ще ніхто не одержав. Ти будеш жити в таких розкошах, у таких вигодах, які нікому навіть у сні не снилися.

Добромір вислухав короля та й відповідає:

— Хто в розкошах живе, той ніколи знахарем не буде. Вся його сила пропаде в вигодах, у їді та й у питті. Може я ще неодному в недужі допоможу, не одному добру раду дам, але мушу бути тим, чим був досі.

Здивувався король і весь його двір на таку мову, а Добромір веде далі:

— Дай мені, королю, іншу заплату, про яку я тебе попрошу.

— Що ж це за заплата? — спитав король.

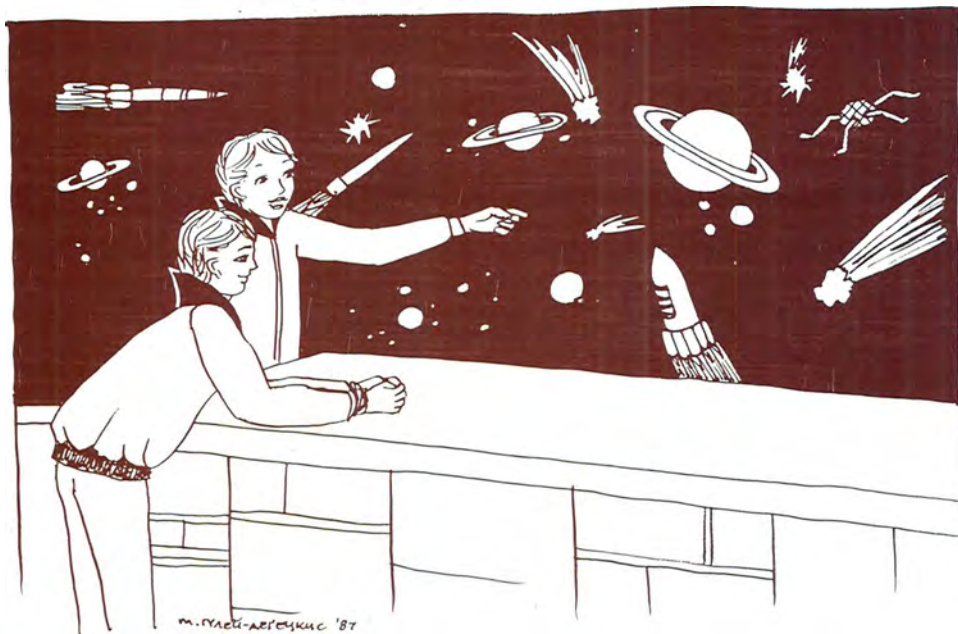
— Ти визволь із полону князівну Зореславу і відпусти її до города її батька...

Ще Добромір не докінчив тих слів, як король уже спалахнув ярим гнівом, уже підвівся, щоб ударити кулаком об стіл та королева поклати руку на його плече.

— Наш пане! Та ж він урятував моє життя...

ПЛАНЕТА КВІТІВ

Марко і Симон, друзі-астронавти, готувались до чергового лету в Космос. Прилетівши вертольотом на космодром, вони перевірили свій космічний корабель — все було в найкращім порядку.

— А пам'ятаєш, Симоне, як ще лиш кілька літ тому нас мусіли вистрілювати з ракети, а ми сиділи стиснувши серце, і молилися, щоб не трапилось якого вибуху?

— Еге ж, а як нас трусило й кидало, поки ми дібралися до безповітряного простору! Я ледве витрамав першого разу, а потім трохи звик...

— Минулося! Тепер наша летюча тарілка впливає в повітря тихо й лагідно, так що ця подорож дуже приємна. Я б щодня їздив, якби не радіація. Після трьох місяців у космосі мусимо відпочивати й знімати з тіла радіацію, поки не захворіли. Але скоро і з цим злом поборемось.

Поки вони так розмовляли, вже перемогли силу земного тяжіння, можна було виключити ракетні мотори і просто плисти в просторі, як у спокійнім морі. Летіли на міжпланетну станцію, що,

властиво, була великим містом із усіма вигодами: вулицями, парками, садками, квітниками, школою, кінотеатром, а головне — з великими лябораторіями й дослідними станціями. На цій станції працював і старший брат Марка, з котрим він дуже хотів побачитись.

Землі вже не видно, кругом ясно і сонячно. З землі передають напрямок, куди летіти. Симон керує кораблем, Марко куняє, бо вчора довго не міг заснути, і тепер сонний.

Раптом — що це? Повз вікно летить якась гора! Ближче, ближче... Симон кермує корабель убік, але потужна хвиля збиває їх із напрямку, зірвавши дві антени. Замовкло радіо з Землі, втратився зв'язок. Навіть світло погасло, хоч у вікно світить сонце. Але як стане темно, без світла не можна. Без електричної енергії також.

— Що ти думаєш, щось пошкоджено? — запитав Марко, коли комета пролетіла і корабель перестав кохитися.

— Ось зараз одягну скафандр та полізу поди-

ЯК ДОБРОМИР ВИЗВОЛЯВ КНЯЗІВНУ-ПОЛОНЯНКУ

(Закінчення зі стор. 13-ої)

Тоді відізався і син, наслідник батьківського престолу.

— Мій тату! Ти привіз мені прекрасну дівчину за жінку, але вона не любить мене.

Королева додала:

Чи ти, наш пане, хочеш силоміць одружити її з нашим сином? А що як її врода спливе з неї з

сльозами? Я б не хотіла, щоб нас син був нещасливий у таким подружжі.

(Продовження буде)

Пояснення-словничок: **сплюндрований** — знищений, спустошений (devastated, destroyed); **навмання** — неосліп (thoughtless); **валка** — train of waggons, cars; **корж** — flat cake; **зілля-пробій**, ломикамінь — зілля, яке пробивається крізь тверду почву, скелю тощо (breakstone, Saxifraga); **город** — старовинне укріплене місто; **ярий гнів** — палкий гнів, спалахнути гнівом.

витися, — відповів Симон.

— А може я? Це, здається, моя черга.

— Черга не черга, — я перший сказав.

І Симон одяг зручний, але міцний скафандр і космічний комбінезон, що захищає від радіації. Марко дивився крізь вікно, як Симон плавав у просторі, часом перевертаючись догори ногами, бо в безповітрянім просторі ніщо його не притягало до себе, і не було об що опертися. Тому то Симон прив'язався сталевою ланкою до корабля і висів на ній. Скоро він вернувся на корабель.

— Дірок нема, але антени обидві відлетіли. Тепер ми відірвані від Землі й не знаємо, куди летіти. Ну що ж, може кудись дістанемось.

— Дивись! Попереду якась станція. Не думаю, що це наша, але може якої іншої держави. Ти ж знаєш, тепер майже кожна велика країна має сателіти і станції в космосі.

Симон включив ракету — нічого, працює. Хлопці скерували корабель на станцію, що вималюувалась як приплющена куля. Згодом на ній можна було бачити зелені масиви, ніби поля чи ліси, якісь канали...

— Еге, Марку, та ми на якусь планету залетіли! Зробили відкриття! Будемо славні на увесь світ! Це буде планета Симар, від мого і твого імені!

(Закінчення буде)

Мирослав ПЕТРІВ

Уляна КРАВЧЕНКО

ЧАРІВНА ІДЕ ВЕСНА!

Сонце глянуло з-за хмар,
розливає блиск і чар,
зашумів утішно бір,
радісна луна йде з гір!

Лине вістка, наче птах,
лине вісточка ясна:
по холодних, темних днях
чарівна іде весна!

ЛИНЕ НАД ПОЛЯМИ БЕРЕЗНЕВИЙ ВІТЕР...

Лине над полями березневий вітер,
Тріснули на річці крижані мости.
В лісі починають білі первоцвіти
Під останнім снігом радісно рости.

Льодові бурульки вже з галуззя впали,
А бруньки живучим соком налились.
Вже дубам берези-сестри пригадали:
„Будемо шуміти, браття, як колись!”

Тепле сонце гріє, сніг холодний тоне,
І вода підсніжна радісно дзюрчить.
Розламались, щезли зимові кайдани,
І ріка розкута вільно вже шумить.

Під блакитне небо жайворон піднісся,
Спів дзвінкий лунає, заливає світ,
А йому назустріч інший спів озвався:
То співають діти в школі „Заповіт”.

Земле наша люба! Поки над тобою
Сяє незагасно сонця злотий цвіт,
Завжди з жайворонка піснею дзвінкою
Задзвенить Шевченків гордий „Заповіт”.

ВЕСНА

ДЛЯ ДВОХ ГОЛОСІВ
З ФОРТЕП'ЯНОМ

СЛОВА-ОЛЕКСАНДЕР ОЛЕСЬ
МУЗИКА-ОСИП ЗАЛЕСЬКИЙ

Весело

ТА ЦЕ Ж ВЕСНА,
БО ТА НЕ СНІГ.
ДИВИСЬ: СТРУМОК
ЗГОРИ ПОБІГ.
ШУМІТЬ ВОДА,
ЛАМАЄ ВСЕ.
ВЕСНА ІДЕ,
ТЕПЛО НЕСЕ.
ШУМІТЬ, ГДЕ
ВЕСЕЛИЙ ГАЙ
І ГОМОНІТЬ:
„ВСТАВАЙ, ВСТАВАЙ“

РОЗТАНЕ СНІГ,
ЗИМА МИНЕ,
ЗЕМЛЯ КРУГОМ
ЦВІСТИ ПОЧНЕ.
ДІТЕЙ МАЛИХ
ВЕСЕЛИЙ РІЙ
ПОМЧИТЬ ІЗ ХАТ
НА ЛУГ МЕРШІЙ.
РАДІЄ ВСЕ,
СПІВАЄ ВСЕ:
ВЕСНА ІДЕ
ТЕПЛО НЕСЕ!

РЛ.1972
Ч.1255

